

รูปแบบการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืนจังหวัดมหาสารคาม

Development Model for Sustainable Livable City of Maha Sarakham Province

ธัญญิกานต์ คำวิเศษธรรม¹ สิทธิพร สุนทร² และวัชรินทร์ สุทธิชัย³

Thantikan Khamwisettanathon¹ Sitthiporn Soonthorn² and Watcharin Sutthisai³

สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม^{1,2,3}

Public and Private Management, Faculty of Political Science and Public Administration, Rajabhat Maha Sarakham University^{1,2,3}

Corresponding author, Email: thantikan22@gmail.com¹

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืน จังหวัดมหาสารคาม 2) ระดับการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืนจังหวัดมหาสารคาม 3) ความสัมพันธ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืนจังหวัดมหาสารคาม 4) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืนจังหวัดมหาสารคาม และ 5) รูปแบบการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืน จังหวัดมหาสารคามกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ประชาชนอายุ 18 ปีขึ้นไป ของจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 400 คน เครื่องมือ เป็นแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .993 การวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมายในการประชุมกลุ่มย่อย จำนวน 20 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ โดยวิธี Stepwise นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีการพรรณนาและอธิบายผล

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืนจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ระดับการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืนจังหวัดมหาสารคาม โดยรวม อยู่ในระดับมาก 3) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืนจังหวัดมหาสารคามต่อการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืน จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมมีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง เท่ากับ .880 ($R = .880$) และ 4) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืน จังหวัดมหาสารคาม โดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 7 ตัวแปร ได้แก่ ปัจจัยคมนาคม (X_{12}) ปัจจัยหน่วยงานภาครัฐ ระดับประเทศ (X_6) ปัจจัยเทคโนโลยี (X_{11}) ปัจจัยเอกลักษณ์เฉพาะตน (X_{13}) ปัจจัยภาคเอกชน (X_7) ปัจจัยพื้นที่ (X_9) ปัจจัยหน่วยงานรัฐ ระดับภาค (X_4) โดยสามารถพยากรณ์การเปลี่ยนแปลงของการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืนจังหวัดมหาสารคามโดยรวม ได้อย่างถูกต้องร้อยละ 80.40 ($R^2 = .804$) โดยมีสมการถดถอยเชิงเส้นตรงในรูปคะแนนดิบ และคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

สมการถดถอยในรูปคะแนนดิบ (Unstandardized) มีดังนี้

$$\hat{Y} = -.130 + (.217X_{12}) + (.201X_6) + (.190X_{11}) + (.100X_{13}) + (.106X_7) + (.094X_9) + (.113X_4)$$

สมการถดถอยในรูปแบบมาตรฐาน (Standardized) มีดังนี้

$$\hat{Z} = .237Z_{12} + .221Z_5 + .195Z_{11} + .108Z_{13} + .112Z_7 + .093Z_8 + .107Z_4$$

และ 5) รูปแบบการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างๆ ประกอบด้วย ปัจจัยประชาชน ปัจจัยหน่วยงานภาครัฐระดับท้องถิ่น ปัจจัยหน่วยงานรัฐระดับท้องถิ่น ปัจจัยหน่วยงานรัฐระดับภาค ปัจจัยหน่วยงานภาครัฐระดับประเทศ ปัจจัยข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่รัฐ ปัจจัยภาคเอกชน ปัจจัยพื้นที่ ปัจจัยประวัติศาสตร์ ปัจจัยภูมิศาสตร์ ปัจจัยเทคโนโลยี ปัจจัยคมนาคม ปัจจัยเอกลักษณ์เฉพาะตน ปัจจัยแผนภูมิทางสังคม ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชนและท้องถิ่น ปัจจัยนักการเมือง ปัจจัยการเรียนรู้ตลอดชีวิต และปัจจัยความปลอดภัย ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืนจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 8 ด้าน คือ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ด้านโครงสร้างพื้นฐานและกายภาพ ด้านธรรมาภิบาลและการบริหารจัดการเมือง ด้านวัฒนธรรม ด้านการศึกษา และด้านความเสมอภาคและเท่าเทียม

คำสำคัญ: รูปแบบการพัฒนาเมือง, เมืองน่าอยู่, ยั่งยืน, จังหวัดมหาสารคาม

ABSTRACT

The purposes of this mix research were to study 1) the levels of factors which affected the development for permanent livable city of Maha Sarakham Province 2) the level of development for permanent livable city of Maha Sarakham Province 3) theco-relation of factors which affected the development for permanent livable city of Maha Sarakham Province 4)the factors which affected to the development for permanent livable city of Maha Sarakham Province and 5) the model the development for permanent livable city of Maha Sarakham Province. The samples in quantitative research were 400 people who are 18 years of age and over in Maha Sarakham Province calculated by Taro Yamane's formula and selected through random sampling techniques. The instrument used in the quantitative research was a five rating scale questionnaire with 0.993 of reliability and 20 persons in focus group activity for qualitative research. The statistics for quantitative research encompassed frequency, percentage, mean, standard deviation, Pearson's product-moment correlation coefficient and multiple regression by stepwise method with the statistic significant level at.05. for the analysis of qualitative research, the description and explanation were applied.

The results of the research were as follows; 1) The levels of factors which affected the development for permanent livable city of Maha Sarakham Province as a whole were rated at high level. 2) The level of development for permanent livable city of Maha Sarakham Province as a whole were rated at high level. 3) The co-relation of factors which affected the development for permanent livable city of Maha Sarakham Province was rated at high. It was .880 ($R = .880$) and 4) The factors which affected to the development for permanent livable city of Maha Sarakham Province as a whole which the significance level at .01 with variables such as the communication factor(X_{12}). The public organization at state level (X_5) The technology factor (X_{11}). The personal trait (X_{13}). The private sector factor (X_7). The area factor (X_8). The public organization at regional level (X_4) which able to predict the changing of the development for permanent livable city of Maha Sarakham Province as a whole with 80.40 percent ($R^2 = .804$) shown in the unstandardized predicted equation from the multiple regression of five variables as follows;

$$\hat{Y} = -.130 + (.217X_{12}) + (.201X_5) + (.190X_{11}) + (.100X_{13}) + (.106X_7) + (.094X_8) + (.113X_4)$$

and shown in the unstandardized predicted equation from the multiple regression of five variables as follows;

$$\hat{Z} = .237Z_{12} + .221Z_5 + .195Z_{11} + .108Z_{13} + .112Z_7 + .093Z_8 + .107Z_4$$

And 5) the development model for permanent livable city of Maha Sarakham Province was composed of the people factor, the public organization at district level factor, the public organization at local level factor, the public organization at regional level factor, the public organization at state level factor, the public personnel factor, the private sector factor, the area factor, the historical factor, the technology factor, the communication factor, the personal trait factor, the social geography factor, the politician factor, the long life learning factor and the safety factor which affected the development for permanent livable city of Maha Sarakham Province in 8 aspects, namely; the sociology, the economic, the environment and natural resources, the infrastructure and the physical, the good governance and the city management, the culture, the education and the equity and comparable.

Keywords: The City Development Model, Livable City, Sustainable, Maha sarakham Province

บทนำ

“การพัฒนาเมืองน่าอยู่” กลายเป็นกลยุทธ์สำคัญในพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชน ทั้งในเมืองและชนบทให้สามารถมีคุณภาพชีวิตที่ดีที่จะอยู่อาศัยในเมืองหรือชุมชนน่าอยู่ได้อย่างเท่าเทียมกัน เมืองน่าอยู่ คือ เมืองที่ต้องมีความพยายามอย่างต่อเนื่องในการสร้างสรรค์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมทั้งกายภาพและทางสังคมให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสม พร้อมทั้งพยายามขยายทรัพยากรของชุมชนให้เพียงพอที่จะส่งเสริมให้ประชาชนสามารถช่วยเหลือสนับสนุนซึ่งกันและกัน เพื่อให้สามารถพัฒนาศักยภาพของแต่ละคนให้สูงสุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อให้เป็นพลเมืองที่มีสุขภาวะดีทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคมและจิตวิญญาณ

ประเทศไทยเริ่มให้ความสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาเมืองน่าอยู่ ตั้งแต่การกำหนดประเด็นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 พ.ศ. 2535-2539 โดยส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาโครงข่ายพื้นฐาน การขยายตัวและการใช้ที่ดินในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลให้เป็นไปอย่างเหมาะสม เป็นจุดเริ่มต้นของแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนในประเทศไทย ให้เกิดความสมดุลของพัฒนาการทางเศรษฐกิจกับการกระจายรายได้การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์คุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2534) โดยได้บรรจุประเด็นการพัฒนาเมืองน่าอยู่ไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2544-2549) เป็นฉบับแรก คือ ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างการพัฒนาชนบทและเมืองอย่างยั่งยืน ให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและการพัฒนาเมืองน่าอยู่เน้นการพัฒนากระบวนการชุมชนเข้มแข็งให้เป็นฐานรากที่มั่นคงของสังคมมีการระดมพลังแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชนที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม มีการพัฒนาเมืองน่าอยู่และชุมชนน่าอยู่ โดยสร้างสภาวะแวดล้อมที่ดีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต วิถีชีวิตของคนในเมืองและชุมชน ให้เกิดความสงบ สะอาด สะอาด ปลอดภัย และมีระเบียบวินัย รวมทั้งการสร้างองค์ความรู้ที่สอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็งพึ่งตนเองได้ตลอดจนสร้างกระบวนการขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองน่าอยู่ชุมชนน่าอยู่อย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2545) เป้าหมายของการดำเนินงาน

ยังคงต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฉบับที่ 11 โดยน้อมนำและประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม ให้ความสำคัญกับการกำหนดทิศทางการพัฒนาสู่การเปลี่ยนผ่านประเทศไทยจากประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูง มีความมั่นคงและยั่งยืน สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และนำไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน บริบทด้านความเป็นเมืองมีการเปลี่ยนแปลง จากพื้นที่ชนบทไปสู่ความเป็นเมืองมากขึ้น เพื่อลดความแออัดของเมืองหลวง และเมืองหลัก อันเป็นการกระจายความเจริญสู่พื้นที่ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564 ยังคงน้อมนำหลัก “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 9-11 เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและช่วยให้สังคมไทยสามารถยืดหยุ่นได้อย่างมั่นคงเกิดภูมิคุ้มกัน และมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสม ส่งผลให้การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการวางรากฐานให้คนไทยเป็นคนที่มีสมบูรณ์ มีคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย ค่านิยมที่ดี มีจิตสาธารณะ และมีความสุข โดยมีสุขภาวะที่ดี ครอบคลุมรอบด้าน มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม รักษาและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อม มีระบบบริหารจัดการภาครัฐที่มีประสิทธิภาพทันสมัย โปร่งใส ตรวจสอบได้ กระจายอำนาจและมีส่วนร่วมจากประชาชน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการลงทุนในการจัดบริการสาธารณะ โครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการเจริญเติบโตของเมืองทั้งนี้ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ประเทศไทยได้กำหนดเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการร่วมกัน เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมาย “ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ที่มีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ รวมถึงการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ การพัฒนาอย่างยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561)

จากที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่าการพัฒนาเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืนในประเทศไทยเกิดจากความพยายามที่จะแก้ไขปัญหาวิกฤตใน

หลาย ๆ มิติ ซึ่งมีความพยายามในการพัฒนาผ่านนโยบายและแผนงานต่าง ๆ จากนโยบายการพัฒนาประเทศของประเทศไทยตลอดระยะเวลาเกือบ 30 ปีที่ผ่านมาแม้รัฐจะได้พยายามมีใช้น้อยในการกำหนดนโยบายเพื่อให้เกิดความสมดุลในความอยู่ดีมีสุขของประชากรแต่เนื่องด้วยปัจจัยกำหนดภายนอกน่านน้ำการที่เข้ามาเป็นตัวแปรแทรกในกระบวนการพัฒนา ทำให้ปรากฏผลที่ไม่น่าพึงปรารถนา คือ ประชากรในเขตชนบทส่วนใหญ่ยังประสบปัญหาความขาดแคลน มีความยากจนมากขึ้น เกิดความเหลื่อมล้ำด้านรายได้สูงมากทำให้เกิดการรุกร้า ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ดังนั้นในการพัฒนาเมืองน่าอยู่จึงเป็นส่วนหนึ่งของการวางแผนภาคและเมืองซึ่งเป็นการวางแผนเชิงพื้นที่ที่มีทรัพยากรอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างขาดแคลน ไม่เพียงพอต่อความต้องการในการใช้อย่างอิสระเสรีของประชาชนทุกคนอย่างเท่าเทียมจึงต้องมีการวางแผนการใช้สอยพื้นที่ เพื่อให้เกิดการจัดสรรทรัพยากรอย่างทั่วถึง เป็นธรรมและมีประสิทธิภาพ

“มหาสารคาม” ซึ่งเป็นจังหวัดทางตอนกลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ตั้งอยู่บริเวณตอนกลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีพื้นที่ประมาณ 5,300 ตารางกิโลเมตร (3,307,300 ไร่) แบ่งการปกครองออกเป็น 13 อำเภอ 133 ตำบล 1,804 หมู่บ้าน มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด 143 แห่ง เป็นองค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ส่วนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับล่างประกอบด้วย เทศบาล 47 แห่ง เป็นเทศบาลเมือง 1 แห่ง คือ เทศบาลเมืองมหาสารคาม และเทศบาลตำบล 18 แห่ง ที่เหลือเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 123 แห่ง ประเด็นปัญหาและความต้องการเชิงพื้นที่ของจังหวัดมหาสารคามยังมีปัญหาค่อนข้างหลากหลาย เช่น ปัญหาความยากจน กล่าวคือ ประชากรจังหวัดมหาสารคามยังมีรายได้ต่อก่อนหักภาษี เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตร ทำนา และรับจ้างทั่วไป ซึ่งอาชีพดังกล่าวมีรายได้ค่อนข้างต่ำ และเมื่อเปรียบเทียบกับรายได้กับจังหวัดอื่น ๆ พบว่ารายได้เฉลี่ยของครัวเรือนในจังหวัดมหาสารคามค่อนข้างน้อยมากอยู่ลำดับที่ 65 จากทั้งหมด 77 จังหวัด และลำดับที่ 8 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยจังหวัดมหาสารคามและภาคส่วนต่าง ๆ ยังคงเร่งดำเนินวางระบบและแผนพัฒนา

เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของประชาชนตลอดมา (สำนักงานจังหวัดมหาสารคาม กลุ่มยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด, 2564) รวมถึงการขับเคลื่อนประเด็นของการพัฒนาเมือง ซึ่งปัจจุบันยังคงเป็นประเด็นที่สำคัญไม่ยิ่งย่อนไปกว่าประเด็นอื่นโดยล่าสุดจังหวัดมหาสารคามได้มีการขับเคลื่อนความเป็นเมืองที่น่าอยู่ เช่น เทศบาลเมืองมหาสารคามมีการขับเคลื่อนนโยบายการพัฒนาเมืองสู่เมืองอัจฉริยะ เพื่อความเป็นเมืองที่น่าอยู่ คุณภาพชีวิต และสุขภาพของชุมชนท้องถิ่นที่ดีขึ้นอย่างยั่งยืน ภายใต้การสนับสนุนจาก สสส. กำหนดเป้าหมายเพื่อยกระดับเทศบาลเมืองมหาสารคามเป็นศูนย์เรียนรู้การจัดการสุขภาวะชุมชนเขตเมือง และพัฒนาให้เป็นชุมชนท้องถิ่นที่มีศักยภาพในการรับรู้ปรับตัว 9 ด้านพร้อมสร้างต้นแบบและบุคคลต้นแบบกระตุ้นการขับเคลื่อนให้มีประสิทธิภาพ (นิตยสารผู้นำท้องถิ่นออนไลน์, 16 ต.ค. 2566)

ดังนั้น ผู้วิจัยซึ่งเป็นบุคลากรทางการศึกษาและเป็นพลเมืองของจังหวัดมหาสารคาม เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาเมืองที่น่าอยู่ที่เกิดขึ้นในจังหวัดมหาสารคาม จึงมีความสนใจศึกษาและทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาเมืองให้น่าอยู่เพื่อเป็นแนวทางและรูปแบบการพัฒนาจังหวัดมหาสารคามให้เป็นเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืนทุกพื้นที่ตั้งแต่ชุมชน ท้องถิ่น เทศบาล จังหวัด ทั้งนี้เพื่อลดปัญหาในมิติต่าง ๆ และพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืนของจังหวัดมหาสารคามให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืนจังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืนจังหวัดมหาสารคาม
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืนจังหวัดมหาสารคาม
4. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืนจังหวัดมหาสารคาม
5. เพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืนจังหวัดมหาสารคาม

สมมติฐานการวิจัย

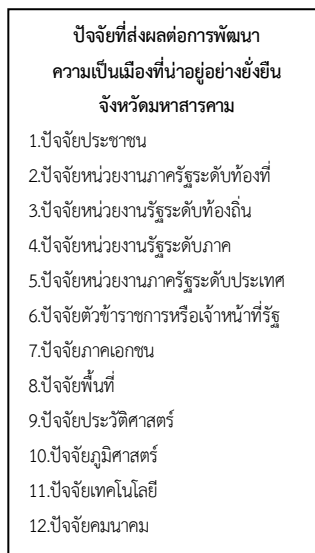
1. ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืนจังหวัดมหาสารคามอยู่ในระดับมาก
2. ระดับการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืนจังหวัดมหาสารคาม อยู่ในระดับมาก
3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืนจังหวัดมหาสารคาม 13 ปัจจัย ประกอบด้วย 1) ปัจจัยประชาชน 2) ปัจจัยหน่วยงานภาครัฐระดับท้องถิ่น 3) ปัจจัยหน่วยงานรัฐระดับท้องถิ่น 4) ปัจจัยหน่วยงานรัฐระดับภาค 5) ปัจจัยหน่วยงานภาครัฐระดับประเทศ 6) ปัจจัยตัวข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่รัฐ 7) ปัจจัยภาคเอกชน 8) ปัจจัยพื้นที่ 9) ปัจจัยประวัติศาสตร์ 10) ปัจจัยภูมิศาสตร์ 11) ปัจจัยเทคโนโลยี 12) ปัจจัยคมนาคม 13) ปัจจัยเอกลักษณ์เฉพาะตน ส่งผลต่อการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืนจังหวัดมหาสารคาม 8 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านสังคม 2) ด้านเศรษฐกิจ 3) ด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ 4) ด้านโครงสร้างพื้นฐานและกายภาพ 5) ด้านธรรมาภิบาลและการบริหารจัดการเมือง 6) ด้านวัฒนธรรม 7) ด้านการศึกษา 8) ด้านความเสมอภาคและเท่าเทียม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ขอบเขตของการวิจัย

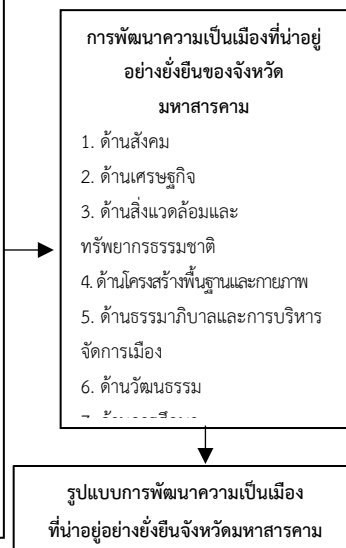
ด้านพื้นที่ในการวิจัย พื้นที่ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 13 อำเภอ

กรอบแนวคิดในการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาเมืองที่น่าอยู่และปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเมืองและการพัฒนาเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืน โดยสังเคราะห์เพื่อกำหนดตัวแปรในการวิจัย โดยมีการนำเอาแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมดมาหาข้อสรุปร่วมกันซึ่งเป็นข้อมูลที่มีความสัมพันธ์กัน เพื่อกำหนดเป็นตัวแปรในการวิจัย ได้กรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables)

ตัวแปรตาม (Dependent Variables)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืน จังหวัดมหาสารคาม เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Methodology) โดยเป็นการวิจัยทั้งในเชิงปริมาณและในเชิงคุณภาพ ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยตามประเภทของการวิจัย ดังนี้

1. การวิจัยระยะที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ

1.1 ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป และมีสิทธิ์เลือกตั้งของจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 772,847 คน (สำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้งจังหวัดมหาสารคาม, 2566) ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane (1973) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 400 คน

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามการวิจัย โดยผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ลักษณะเป็นแบบบรรยายรายการ (Check List) ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืน จังหวัดมหาสารคาม และตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืน จังหวัด

มหาสารคาม โดยลักษณะเครื่องมือเป็น แบบสอบถามชนิดมาตราส่วน แบบประมาณค่า Rating Scale มี 5 ระดับ (Likert, 1967)

1.3 การหาประสิทธิภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยจะพัฒนา เครื่องมือดังกล่าวให้มีความเที่ยงตรง (Validity) และมีความเชื่อถือได้ (Reliability) ดังนี้ นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาโดยหาค่าความ สอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย (Item of Index Objective Congruence : IOC) ผลการวิเคราะห์ค่า IOC ของ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ ไปทำการทดลองใช้ (try out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 ชุด เพื่อวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก (r_{xy}) ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ อย่างง่ายรายข้อและโดยรวมทุกข้อ (Item-Total Correlation) และ หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยวิธีการหาค่า สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach, Lee Joseph, 1970) โดยยอมรับค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ ตั้งแต่ > 0.80 ขึ้นไป และยอมรับค่าความเชื่อมั่นรายข้อตั้งแต่ > 0.20 ขึ้นไป (Cronbach, Lee Joseph, 1970) โดยแบบสอบถามฉบับนี้มี ค่าอำนาจจำแนกรายข้อและโดยรวม ตั้งแต่ > 0.20 ขึ้นไปทุกข้อและมี ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .993

1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวม ข้อมูลภาคสนาม ตามขั้นตอนดังนี้ 1) ขออนุญาตเก็บข้อมูล จากคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาสารคามเพื่อนำส่งให้แก่กลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูล 2) ผู้วิจัย กำหนดให้ผู้ช่วยผู้วิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 13 คน (1 คนต่ออำเภอ) เพื่อนำแบบสอบถามแจกให้กลุ่มตัวอย่าง โดยจะ ดำเนินการอบรม และจัดประชุมเพื่อความเข้าใจในแบบสอบถามและ รายละเอียดต่าง ๆ 3) ดำเนินการแจกและเก็บแบบสอบถามคืนจน ครบตามจำนวน 400 คน

1.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามที่ตรวจเช็คความสมบูรณ์ด้วย โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป 1) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย สถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ และร้อยละ 2) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1-2 เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อ การพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่ และระดับการพัฒนาความเป็น เมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืน จังหวัดมหาสารคาม สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 3) สถิติที่ใช้ในการ วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 3 เพื่อศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่า อยู่ กับการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืน จังหวัด มหาสารคาม สถิติที่ใช้ได้แก่ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) โดยการ กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และการวิเคราะห์ถดถอย พหุคูณเชิงเส้นตรง (Multiple Linear Regression Analysis) ด้วยวิธี Stepwise Method และกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2. การวิจัยระยะที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงคุณภาพในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อยืนยันความ เหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืน จังหวัดมหาสารคาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากผลการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งผู้วิจัยจะทำการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้เทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้ร่วมกัน ยืนยันความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่ อย่างยั่งยืน จังหวัดมหาสารคาม โดยในการวิจัยเชิงคุณภาพนี้ มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล ขั้นตอน การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

2.1 กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย ระยะนี้มี จำนวน 20 คน ซึ่งใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐระดับท้องถิ่น จำนวน 2 คน ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐระดับท้องถิ่น จำนวน 3 คน ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐระดับจังหวัด จำนวน 2 คน ตัวแทน ประชาชนอายุ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 4 คน ตัวแทนภาคเอกชน จำนวน 3 คน ตัวแทนข้าราชการ จำนวน 3 คน และตัวแทนนักวิชาการ จำนวน 3 คน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้แบบบันทึก การประชุมกลุ่มย่อยในการสอบถามเพื่อยืนยันรูปแบบการพัฒนา ความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืน จังหวัดมหาสารคาม โดยผ่าน กระบวนการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion Process)

โดยกำหนดประเด็นการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) จากผลการวิจัยในระยะที่ 1 เชิงปริมาณ

2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล 1) เรียบเรียงข้อมูลที่ได้จากการจัดสนทนากลุ่ม 2) ทำการสังเคราะห์ประเด็นต่าง ๆ ที่ได้รับแล้วทำการสรุปผลและนำเสนอผลโดยใช้วิธีพรรณนาความ 3) สังเคราะห์ออกมาเป็นรูปแบบการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืน จังหวัดมหาสารคาม

ผลการวิจัย

ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ

1. ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืนจังหวัดมหาสารคาม

ตารางที่ 1 ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืนจังหวัดมหาสารคาม

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืนจังหวัดมหาสารคาม	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1. ปัจจัยประชาชน	4.12	0.63	มาก
2. ปัจจัยหน่วยงานภาครัฐระดับท้องถิ่น	4.04	0.73	มาก
3. ปัจจัยหน่วยงานรัฐระดับท้องถิ่น	4.01	0.80	มาก
4. ปัจจัยหน่วยงานรัฐระดับภาค	4.06	0.69	มาก
5. ปัจจัยหน่วยงานภาครัฐระดับประเทศ	3.91	0.80	มาก
6. ปัจจัยตัวข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่รัฐ	3.99	0.74	มาก
7. ปัจจัยภาคเอกชน	3.95	0.77	มาก
8. ปัจจัยพื้นที่	3.99	0.72	มาก
9. ปัจจัยประวัติศาสตร์	3.96	0.82	มาก
10. ปัจจัยภูมิศาสตร์	4.03	0.77	มาก
11. ปัจจัยเทคโนโลยี	4.07	0.74	มาก
12. ปัจจัยคมนาคม	3.92	0.80	มาก
13. ปัจจัยเอกลักษณ์เฉพาะตน	4.01	0.79	มาก
รวม	4.00	0.61	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืนจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัยพบว่าอยู่ในระดับมาก

ทุกปัจจัย โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ปัจจัยประชาชน รองลงมาคือปัจจัยเทคโนโลยี ปัจจัยหน่วยงานรัฐระดับภาค ปัจจัยหน่วยงานภาครัฐระดับท้องถิ่น ปัจจัยภูมิศาสตร์ ปัจจัยหน่วยงานรัฐระดับท้องถิ่น ปัจจัยหน่วยงานรัฐระดับท้องถิ่น ปัจจัยตัวข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่รัฐ ปัจจัยพื้นที่ ปัจจัยประวัติศาสตร์ ปัจจัยภาคเอกชน ปัจจัยคมนาคม และปัจจัยหน่วยงานภาครัฐระดับประเทศ

2. ผลการวิเคราะห์ระดับการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืนจังหวัดมหาสารคาม

ตารางที่ 2 ระดับการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืนจังหวัดมหาสารคาม

การพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืนจังหวัดมหาสารคาม	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1. ด้านสังคม	3.97	0.75	มาก
2. ด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ	3.80	0.84	มาก
3. ด้านเศรษฐกิจ	3.80	0.80	มาก
4. ด้านโครงสร้างพื้นฐานและกายภาพ	3.91	0.80	มาก
5. ด้านธรรมาภิบาลและการบริหารจัดการเมือง	3.89	0.87	มาก
6. ด้านวัฒนธรรม	3.96	0.82	มาก
7. ด้านการศึกษา	4.00	0.82	มาก
8. ด้านความเสมอภาคและเท่าเทียม	4.05	0.78	มาก
รวม	3.92	0.73	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืนจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านความเสมอภาคและเท่าเทียม รองลงมาคือด้านการศึกษา ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม ด้านโครงสร้างพื้นฐานและกายภาพ ด้านธรรมาภิบาลและการบริหารจัดการเมือง ด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ และด้านเศรษฐกิจ

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืน จังหวัดมหาสารคามกับการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืน จังหวัดมหาสารคาม

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนา

ความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืน จังหวัดมหาสารคาม
กับการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืน
จังหวัดมหาสารคาม

$\hat{Y}$	X	ชื่อตัวแปรอิสระ	R	ความสัมพันธ์
การพัฒนา ความเป็น เมืองที่ น่าอยู่ อย่าง ยั่งยืน จังหวัด มหาสารคาม	X_1	ปัจจัยประชาชน	.558**	ปานกลาง
	X_2	ปัจจัยหน่วยงานภาครัฐระดับท้องถิ่น	.695**	ปานกลาง
	X_3	ปัจจัยหน่วยงานรัฐระดับท้องถิ่น	.688**	ปานกลาง
	X_4	ปัจจัยหน่วยงานรัฐระดับภาค	.768**	สูง
	X_5	ปัจจัยหน่วยงานภาครัฐระดับประเทศ	.750**	สูง
	X_6	ปัจจัยข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่รัฐ	.767**	สูง
	X_7	ปัจจัยภาคเอกชน	.749**	สูง
	X_8	ปัจจัยพื้นที่	.708**	สูง
	X_9	ปัจจัยประวัติศาสตร์	.617**	ปานกลาง
	X_{10}	ปัจจัยภูมิศาสตร์	.636**	ปานกลาง
	X_{11}	ปัจจัยเทคโนโลยี	.755**	สูง
	X_{12}	ปัจจัยคมนาคม	.770**	สูง
	X_{13}	ปัจจัยเอกลักษณ์เฉพาะตน	.704**	สูง
	$X_{รวม}$	ปัจจัยที่ส่งผลฯ โดยรวม	.880**	สูง

จากตารางที่ 3 พบว่าผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืน จังหวัดมหาสารคาม กับการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืน จังหวัดมหาสารคาม มีความสัมพันธ์เชิงบวก โดยรวมมีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามเท่ากับ .880 ($R = .880$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรงของปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืนจังหวัดมหาสารคาม

ตารางที่ 4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืน จังหวัดมหาสารคาม

Model Method: Stepwise	Unstandardized		Standardized	t	Sig.
	B	S.E.	Beta		
(Constant)	-.130	.107	-	-1.220	.223
X_{12} ปัจจัยคมนาคม	.217	.033	.237	6.637	.000**
X_5 ปัจจัยหน่วยงานภาครัฐระดับประเทศ	.201	.034	.221	5.863	.000**
X_{11} ปัจจัยเทคโนโลยี	.190	.036	.195	5.278	.000**
X_{13} ปัจจัยเอกลักษณ์เฉพาะตน	.100	.032	.108	3.139	.002**
X_7 ปัจจัยภาคเอกชน	.106	.037	.112	2.891	.004**
X_8 ปัจจัยพื้นที่	.094	.036	.093	2.618	.009**
X_4 ปัจจัยหน่วยงานรัฐระดับภาค	.113	.046	.107	2.471	.014*

$$R = .897 / R^2 = .804 / R^2_{Adj} = .801$$

จากตารางที่ 4 พบว่า การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืน จังหวัดมหาสารคาม โดยรวม พบว่า มีปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืน จังหวัดมหาสารคามโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 7 ตัวแปร เรียงตามลำดับการเข้าสู่สมการ ได้แก่ ปัจจัยคมนาคม (X_{12}) ปัจจัยหน่วยงานภาครัฐระดับประเทศ (X_5) ปัจจัยเทคโนโลยี (X_{11}) ปัจจัยเอกลักษณ์เฉพาะตน (X_{13}) ปัจจัยภาคเอกชน (X_7) ปัจจัยพื้นที่ (X_8) และปัจจัยหน่วยงานรัฐระดับภาค (X_4) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืน จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมในระดับสูง ($R = .897$) ซึ่งทั้ง 7 ปัจจัยสามารถพยากรณ์การเปลี่ยนแปลงของการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืน จังหวัดมหาสารคามโดยรวม ได้อย่างถูกต้องร้อยละ 59.30 ($R^2 = .593$) และอีกร้อยละ 40.70 เป็นผลมาจากปัจจัยอื่น ๆ ที่ไม่ได้นำมาศึกษาสามารถสร้างสมการถดถอยเชิงเส้นตรงในรูปคะแนนดิบ และคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

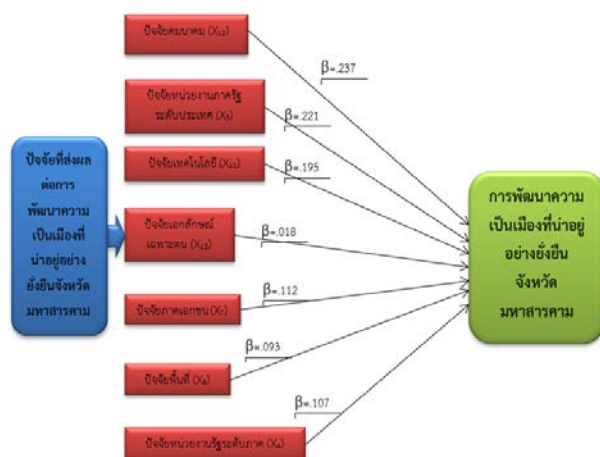
สมการถดถอยในรูปคะแนนดิบ (Unstandardized) มีดังนี้

$$\hat{Y} = -.130 + (.217X_{12}) + (.201X_5) + (.190X_{11}) + (.100X_{13}) + (.106X_7) + (.094X_8) + (.113X_4)$$

สมการถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน (Standardized) มีดังนี้

$$\hat{Z} = .237Z_{12} + .221Z_6 + .195Z_{11} + .108Z_{13} + .112Z_7 + .093Z_8 + .107Z_4$$

ทั้งนี้ จากผลการวิจัยดังกล่าว สามารถสรุปผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืน จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง (Stepwise Method) ตามภาพดังนี้

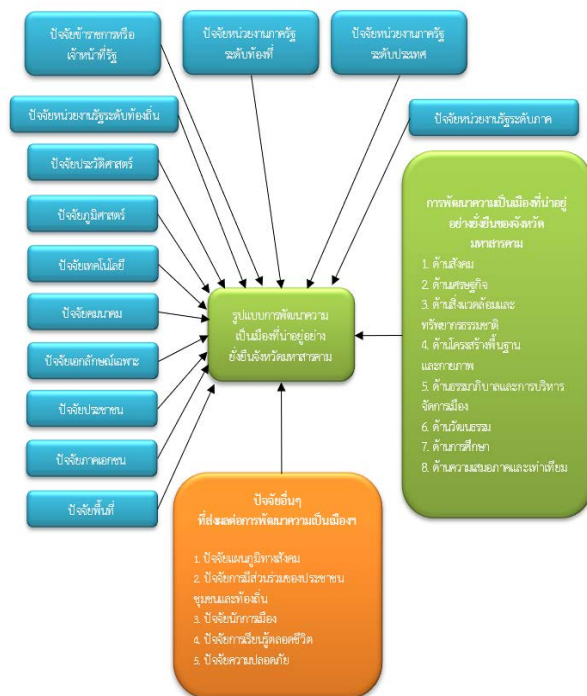
ภาพที่ 2 รูปแบบการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืนจังหวัดมหาสารคาม ที่ได้รับการวิจัยเชิงปริมาณระยะที่ 1

ระยะที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยระยะที่ 2 ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืน จังหวัดมหาสารคาม โดยการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืน จังหวัดมหาสารคาม คือ ปัจจัยประชาชน ปัจจัยหน่วยงานภาครัฐระดับท้องถิ่น ปัจจัยหน่วยงานภาครัฐระดับภาค ปัจจัยหน่วยงานภาครัฐระดับประเทศ ปัจจัยข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่รัฐ ปัจจัยภาคเอกชน ปัจจัยพื้นที่ ปัจจัยประวัติศาสตร์ ปัจจัยภูมิศาสตร์ ปัจจัยเทคโนโลยี ปัจจัยคมนาคม ปัจจัยเอกลักษณ์เฉพาะตน ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืนจังหวัดมหาสารคาม คือ ปัจจัยแผนภูมิทางสังคม ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชน

และท้องถิ่น ปัจจัยนักการเมือง ปัจจัยการเรียนรู้ตลอดชีวิต ปัจจัยความปลอดภัย รวม 18 ปัจจัย ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืนจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 8 ด้าน คือ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร ธรรมชาติ ด้านโครงสร้างพื้นฐานและกายภาพ ด้านธรรมาภิบาลและการบริหารจัดการเมือง ด้านวัฒนธรรม ด้านการศึกษา และด้านความเสมอภาคและเท่าเทียม โดยมีข้อเสนออื่นๆ ในเรื่องรูปแบบการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืนจังหวัดมหาสารคาม ดังนี้ 1) การพัฒนาสังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) เพื่อวางแผนรองรับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่เกิดขึ้น 2) การพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยการร่วมมือจากทุกภาคส่วนโดยรัฐเป็นผู้ขับเคลื่อนนโยบายสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน 3) การใช้สื่อและสื่อมวลชนในการสร้างความเข้าใจในการพัฒนาเมืองและการรับรู้บทบาทในการพัฒนาเมืองของประชาชน และ 4) การร่วมขับเคลื่อนพัฒนาเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืนโดยบูรณาการความร่วมมือกับกลุ่มภาคีต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคนักวิชาการ ศาสนา และภาคประชาชน เพื่อนำไปพัฒนาสภาพแวดล้อมของจังหวัดมหาสารคามในมิติต่าง ๆ ให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสม และการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืนจังหวัดมหาสารคามเพื่อประชาชน พลเมืองที่อาศัยอยู่ได้มีคุณภาพชีวิตที่ดี สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม สุขภาวะที่ดีทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ

ทั้งนี้ จากผลการวิจัยดังกล่าว เมื่อพิจารณาจากผลการวิจัยในระยะที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ และผลการวิจัยในระยะที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ การจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ในเรื่องรูปแบบการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืนจังหวัดมหาสารคาม สามารถนำเสนอรูปแบบได้ ดังรูปภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 3 รูปแบบการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืน
จังหวัดมหาสารคาม

อภิปรายผล

จากผลการศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืนจังหวัดมหาสารคาม สามารถอภิปรายผลตามสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

1. สมมติฐานที่ 1 ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืนจังหวัดมหาสารคามอยู่ในระดับมาก
ผลการวิจัยพบว่า ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืนจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืนจังหวัดมหาสารคามทั้ง 13 ปัจจัยนั้น ประชาชนเห็นว่ามียุทธศาสตร์การพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืนได้ในระดับมากผ่านองค์ประกอบต่าง ๆ ซึ่งต้องอาศัยการขับเคลื่อนจากหน่วยงานราชการและภาคีต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาชน ประกอบกับทรัพยากรธรรมชาติ พุทธทางสังคมของเมือง ประวัติศาสตร์ความเป็นมา ปุ่มหลังของเมือง ภูมิศาสตร์ของเมือง กิจกรรมและความจำเป็นที่เป็นรากฐานของชีวิตมนุษย์ เช่น

การคมนาคม และเทคโนโลยีในปัจจุบัน ซึ่งได้สอดคล้องกับแนวคิดของ ดิเรก ฤกษ์หทัย (2543) ได้กล่าวไว้ว่าการพัฒนานั้นเป็นกระบวนการ (Process) ที่จะต้องมีองค์ประกอบของเครื่องชี้วัดที่สำคัญและต้องผสมผสานกัน ในองค์ประกอบของการพัฒนาต้องเกี่ยวข้องกับ 4 แกนหลัก คือ คน โครงสร้าง เทคโนโลยี และระบบหรืองาน (รวมทั้งสิ่งแวดล้อมด้วย) การเปลี่ยนแปลงนั้นต้องมีการควบคุม (Control) ทิศทางการเปลี่ยนแปลงได้โดยการกำหนดเป็นแผนที่ชัดเจนและนำไปสู่การปฏิบัติที่ดำเนินตามเป้าหมายอย่างเด่นชัดและปรับเปลี่ยนยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมของสถานการณ์และเวลาที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมีจุดเน้นของการพัฒนาโดยประชาชนเพื่อประชาชนและเป็นการพัฒนาแบบยั่งยืน และผลของการพัฒนานั้นต้องเกิดความเสมอภาค (Equity) และการกระจายใหม่ (Redistribution) สอดคล้องกับแนวคิดของ สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2547) ทฤษฎีศักยภาพการพัฒนาและการแพร่กระจาย (Development Potential Diffusion Theory) ประกอบด้วยปัจจัย 6 กลุ่ม คือ 1) ทรัพยากรธรรมชาติทำให้เกิดการพัฒนา 2) ทรัพยากรมนุษย์ ทำให้เกิดการพัฒนา 3) องค์การสังคม ทำให้เกิดการพัฒนา 4) ภาวะผู้นำทำให้เกิดการพัฒนา 5) การติดต่อทำให้เกิดการพัฒนาการติดต่อและ 6) การฝึกอบรมทำให้เกิดการพัฒนา เมื่อมีสิ่งเหล่านี้มากขึ้นเพียงใด การพัฒนาสังคมนั้นก็ยิ่งสูงขึ้นเท่านั้น ทั้งนี้ผลการวิจัยได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิเชฐ สุขเพ็ญ, วชิรินทร์ สุทธิชัย และรัชนิดา ไสยรส (2563) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาเมืองร้อยเอ็ด การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาเมืองร้อยเอ็ด 2) ศึกษากระบวนการพัฒนาเมืองร้อยเอ็ด 3) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาเมืองร้อยเอ็ด และ 4) ศึกษาข้อเสนอแนะที่มีผลต่อการพัฒนาเมืองร้อยเอ็ด ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ดที่มีอายุ 18 ปี ขึ้นไป จำนวน 399 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของทาโร ยามาเน่ ผลการวิจัย พบว่า ระดับปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาเมืองร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ระดับการพัฒนาเมืองร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทั้งหมดทุกด้าน เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ ด้านประชาชน รองลงมาคือด้าน ด้านภาคเอกชน ด้านสถานที่และลักษณะชุมชน ด้านข้าราชการ/เจ้าหน้าที่รัฐ และด้านพื้นที่หรือ

ภูมิศาสตร์ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องและนำไปตามสภาพความเป็นจริงว่ามีปัจจัยใดบ้างที่เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืนจึงทำให้ผลการวิจัยเป็นไปตามที่ตั้งสมมุติฐานไว้

2. สมมุติฐานที่ 2 ระดับการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืนจังหวัดมหาสารคามอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยพบว่าระดับการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืนจังหวัดมหาสารคามโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืนจะสะท้อนได้จากระดับของการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชนส่วนใหญ่ให้ดีขึ้นพร้อมกันทุกด้าน โดยทั้ง 8 ด้านประชาชนผ่นจังหวัดมหาสารคามเห็นวาระระดับการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืนจังหวัดมหาสารคามในปัจจุบันอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจากการได้รับการตอบสนองและความพอใจในสิ่งที่เมืองอยู่ต่อระดับการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืนจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ นันทนีย์ กมลศิริพิชัยพร (ม.ป.ป.) ได้กล่าวถึงการพัฒนาเป็นกระบวนการในการที่จะเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงคุณภาพชีวิต (Quality of Life) ของประชาชนส่วนใหญ่ให้ดีขึ้น ซึ่งรวมถึงเรื่องที่ดีสินคุณค่าของคนในแต่ละสังคมด้วย โดยมีปัจจัยที่สนับสนุนส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงให้เป็นไปทิศทางที่พึงประสงค์ คือ 1) เป็นการเปลี่ยนแปลง ที่นำมาซึ่งการปรับปรุงให้ดีขึ้นสำหรับคนส่วนใหญ่ 2) ควรจะเป็นอันตรายน้อยที่สุดและเป็นประโยชน์ต่อทุก ๆ คน 3) อย่างน้อยที่สุดควรจะตอบสนองความต้องการพื้นฐานหรือความต้องการที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต 4) มีความสอดคล้องกับความต้องการของคนส่วนใหญ่ 5) ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับแนวคิดของ พิเชฐ สุขเพ็ญ (2563) กล่าวถึงการพัฒนา คือการเปลี่ยนแปลงสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ดีขึ้นทั้งปริมาณและคุณภาพ โดยมีการกำหนดแผนในการพัฒนาคน กลุ่มคนหรือสังคม ให้มีความอยู่ดีกินดีมีสภาพทางสังคม เศรษฐกิจการเมือง สังคมและวัฒนธรรมที่ดีสอดคล้องกับแนวคิดของ ธิรวลัย ทิลารัตน์ (2549) ที่กล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนาจะประกอบด้วย 2 แนวทาง คือ 1) การพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหา การพัฒนาที่ไม่สมดุลและไม่ยั่งยืน เช่น ปัญหาเชิงโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ คือความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้และการกระจายผลประโยชน์ของการพัฒนาระหว่าง

กลุ่มคนและระหว่างสังคมเมืองกับสังคมชนบท โดยในสังคมเมืองเป็นฐานธุรกิจ บริการและอุตสาหกรรมที่ก้าวหน้าและเป็นแหล่งดึงดูดทรัพยากรและแรงงานจากชนบท เพื่อสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ ขณะที่สังคมชนบทเป็นฐานการเกษตรที่ล้าหลังและเป็นกลุ่มคนส่วนใหญ่ของประเทศซึ่งยังมีรายได้ต่ำ และขาดโอกาสการพัฒนาให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ ดังนั้นการพัฒนาจึงเป็นการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆของส่วนรวม 2) การพัฒนาสิ่งที่มีอยู่แล้วให้ดีกว่าเดิม คือการปรับแนวคิดของการพัฒนาตามแนวคิดเดิมที่มีอยู่โดยพัฒนาแนวคิดให้สอดคล้องกับสภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นในการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่คือการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงให้สอดคล้องกับช่องว่างและสถานการณ์ปัญหาที่ตอบโจทย์ความต้องการและปัญหาที่เฉพาะในแต่ละพื้นที่ทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐาน กายภาพ สังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ ระบบการศึกษา ธรรมาภิบาล การบริหารจัดการภายในเมืองและความเสมอภาคให้ยั่งยืนและดีขึ้นเพื่อนำไปสู่ความอยู่ดีกินดีของประชาชน ขณะที่การพัฒนาเมืองให้มีความน่าอยู่อย่างยั่งยืนต้องมีลักษณะที่สะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาด้านกายภาพ โครงสร้างพื้นฐาน เศรษฐกิจของเมือง การให้บริการสาธารณะด้านสุขภาพ การศึกษา การจัดสวัสดิการ ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2557) กล่าวถึง เมืองที่น่าอยู่คือเมืองที่ประชาชนอาศัยอยู่อย่างมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดีมีการศึกษาและการเข้าถึงบริการสาธารณสุขเศรษฐกิจมีฐานรากที่เข้มแข็ง มีวัฒนธรรม ภูมิปัญญาและจิตประเพณีของตนเองซึ่งความน่าอยู่ของเมืองไทยในแต่ละพื้นที่จะมีความแตกต่างกันไปตามศักยภาพความพร้อม ความต้องการ และค่านิยมของประชาชนในสังคมและชุมชน ความน่าอยู่ของเมืองมีการเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาโดยประชาชนสามารถปรับปรุงให้เมืองดีขึ้นด้วยการเรียนรู้จากการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

ทั้งนี้ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ อารีย์พร เพ็ญเกตุ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความเป็นเมืองน่าอยู่ของเทศบาลเมืองพนสนิมคม จังหวัดชลบุรี มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับของการเป็นเมืองน่าอยู่ของเทศบาลเมืองพนสนิมคมจังหวัดชลบุรีตามความคิดเห็นของบุคลากรของเทศบาลเมืองพนสนิมคม ผู้นำชุมชน

และคณะกรรมการชุมชน และเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นเมืองน่าอยู่ของเทศบาลเมืองพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรของเทศบาลเมืองพนัสนิคม ผู้นำชุมชน และคณะกรรมการชุมชน จำนวน 261 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ (Multiple linear regression) ด้วยวิธี Stepwise method ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ผลการวิจัยพบว่า การเป็นเมืองน่าอยู่ของเทศบาลเมืองพนัสนิคม จังหวัดชลบุรีภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยพบว่า ด้านสิ่งแวดล้อมยังอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านเทศบาลแห่งการเรียนรู้และการบริหารจัดการที่ดี และด้านคนมีสุข ส่วนด้านเมืองอยู่ดีอยู่ในระดับน้อยที่สุด ปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นเมืองน่าอยู่ของเทศบาลเมืองพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี พบว่า ปัจจัยด้านผู้นำมีวิสัยทัศน์ การจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอ การมีส่วนร่วมของประชาชน การสร้างเครือข่ายของทุกภาคส่วน การทำงานเป็นทีม มีผลต่อการเป็นเมืองน่าอยู่ของเทศบาลเมืองพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ในทิศทางบวก ตามลำดับ ส่วนปัจจัยด้านนโยบายและแผนงานที่ชัดเจน ไม่มีผลต่อการเป็นเมืองน่าอยู่ของเทศบาลเมืองพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี โดยตัวพยากรณ์ทั้ง 5 ตัว สามารถพยากรณ์ปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นเมืองน่าอยู่ของเทศบาลเมืองพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ได้ร้อยละ 63.00 และมีความคลาดเคลื่อนในการพยากรณ์เท่ากับ 0.25 สอดคล้องกับงานวิจัยของ มงคล สะเทิมรัมย์ และสุปัน สมสาร (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาเมืองน่าอยู่ขององค์การบริหารส่วนตำบลหันนางาม อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาการพัฒนาเมืองน่าอยู่ขององค์การบริหารส่วนตำบลหันนางาม อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภูกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขต องค์การบริหารส่วนตำบลหันนางาม เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาเมืองน่าอยู่ขององค์การบริหาร ส่วนตำบลหันนางาม ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาเมืองน่าอยู่ขององค์การบริหารส่วนตำบลหันนางาม อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาทางด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ย สูงสุดคือด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ รองลงมาคือด้านสิ่งแวดล้อม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ

ด้านการบริหารจัดการ ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาเมืองน่าอยู่ขององค์การบริหารส่วนตำบลหันนางาม อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู ได้แก่ ให้ความสำคัญกับการดำเนินการส่งเสริมให้มีการน้อมนำแนวปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางการดำรงชีวิต การสร้างครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็งพึ่งตนเองได้อย่างครบถ้วน มีประสิทธิภาพ ประชาชนได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้ มีสุขภาพเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชชาติชัย อุดมกิจมงคล (2557) ได้ทำการศึกษา การบริหารการพัฒนาชนบทขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า 1) ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อการ บริหารการพัฒนาชนบท ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตจังหวัดสกลนคร ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาทางด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก ทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ย มากที่สุด คือ ด้านการเมือง รองลงมาคือ ด้านสังคม ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านกายภาพ

3. สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืนจังหวัดมหาสารคาม 13 ปัจจัย ประกอบด้วย
1) ปัจจัยประชาชน 2) ปัจจัยหน่วยงานภาครัฐระดับท้องถิ่น 3) ปัจจัยหน่วยงานรัฐระดับท้องถิ่น 4) ปัจจัยหน่วยงานรัฐระดับภาค 5) ปัจจัยหน่วยงานภาครัฐระดับประเทศ 6) ปัจจัยตัวข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่รัฐ 7) ปัจจัยภาคเอกชน 8) ปัจจัยพื้นที่ 9) ปัจจัยประวัติศาสตร์ 10) ปัจจัยภูมิศาสตร์ 11) ปัจจัยเทคโนโลยี 12) ปัจจัยคมนาคม 13) ปัจจัยเอกลักษณ์เฉพาะตน ส่งผลต่อการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืนจังหวัดมหาสารคาม 8 ด้าน ประกอบด้วย
1) ด้านสังคม 2) ด้านเศรษฐกิจ 3) ด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ 4) ด้านโครงสร้างพื้นฐานและกายภาพ 5) ด้านธรรมาภิบาลและการบริหารจัดการเมือง 6) ด้านวัฒนธรรม 7) ด้านการศึกษา 8) ด้านความเสมอภาคและเท่าเทียม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสามารถอภิปรายได้ดังนี้ จากผลการวิจัยเชิงปริมาณพบว่ามี 7 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืนจังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย 1) ปัจจัยหน่วยงานรัฐระดับภาค 2) ปัจจัยหน่วยงานภาครัฐระดับประเทศ 3) ปัจจัยภาคเอกชน 4) ปัจจัยพื้นที่ 5) ปัจจัยเทคโนโลยี 6) ปัจจัยคมนาคม และ 7) ปัจจัยเอกลักษณ์เฉพาะตน และมีจำนวน 6 ปัจจัย ประกอบด้วย 1) ปัจจัยประชาชน 2) ปัจจัยหน่วยงานภาครัฐระดับท้องถิ่น 3) ปัจจัย

หน่วยงานรัฐระดับท้องถิ่น 4) ปัจจัยตัวข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่รัฐ 5) ปัจจัยประวัติศาสตร์ 6) ปัจจัยภูมิศาสตร์ ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืน จังหวัดมหาสารคาม แต่ผลการวิจัยในระยะที่ 2 ซึ่งคุณภาพการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) เห็นว่าทั้ง 6 ปัจจัยส่งผลต่อการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืนจังหวัดมหาสารคาม จึงถือได้ว่าผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจะพัฒนาเมืองหรือพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งให้เกิดความเป็นเมืองที่น่าอยู่ได้นั้นไม่ใช่เรื่องง่าย หรือสามารถดำเนินการให้สำเร็จได้เพียงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งเท่านั้น แต่การจะพัฒนาเมืองให้มีความน่าอยู่และยั่งยืนได้นั้น ต้องอาศัยปัจจัยและตัวแปรต่าง ๆ ร่วมกันอย่างหลากหลายในการร่วมพัฒนาและขับเคลื่อนเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้าน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสมนึก ปัญญาสิงห์ (2545) ได้กล่าวถึงแนวความคิดที่เป็นหลัก 9 ต. ในการพัฒนา โดยกล่าวถึงการพัฒนาต้องพัฒนาพร้อมกันทุกด้าน งานพัฒนาเป็นงานที่ต้องพัฒนาทั้งในด้านตัวบุคคลและสิ่งแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อมทางวัตถุ จึงกล่าวไว้ว่างานพัฒนานั้นเป็นกระบวนการศึกษาภาคชีวิตทุก ๆ ด้าน และต้องฝึกประชาชนเป็นหลักในการดำเนินงาน หมายความว่า ยึดเอาความต้องการและปัญหาที่แท้จริงของประชาชนเป็นหลัก เนื่องจากงานพัฒนานั้นต้องให้ประชาชนตระหนักในคุณค่าของผลงาน และพลังความสามารถที่ซ่อนเร้นอยู่ในตัวประชาชนเอง ให้ประชาชนเข้าใจกระบวนการทำงาน และการนำพลังความสามารถที่เขามีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและชุมชน รวมทั้งการให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและภาคภูมิใจในตัวเอง สอดคล้องกับแนวคิดของ สุวัฒน์ ชาตินิติ (2550) และดวงจันทร์ อภาวพัชรน์ เจริญเมือง (2545) ที่กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อความน่าอยู่ของเมือง ในประเด็นของปัจจัยทางด้านสังคม กล่าวคือ ปัจจัยทางด้านสังคมที่มีผลต่อความน่าอยู่ของเมือง ได้เน้นประเด็นคุณภาพชีวิตของคนในเมือง โดยควรเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในเมือง ทั้งในการบริหารจัดการและพัฒนาท้องถิ่น รวมถึงบทบาทของสังคมเมือง เช่น กลุ่มภาคส่วนต่างๆ ได้แก่ ภาคพลเมือง ภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน ภาคที่ไม่ใช่รัฐ องค์กรศาสนา องค์กรประชาชน กลุ่มผู้ด้อยโอกาส รวมถึงความเข้มแข็งของชุมชน ความเท่าเทียมกันในสังคม ส่วนในด้านการบริหารจัดการเมือง จะเน้นหลักธรรมาภิบาล

ในการจัดการเมือง เช่น เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเมืองและท้องถิ่น ทั้งการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การดำเนินงานและการตรวจสอบการทำงานของผู้บริหาร การร้องเรียน เรื่องการคอร์รัปชัน เป็นต้น สอดคล้องกับแนวคิดของ เสน่ห์ จัยโต (2548) ที่กล่าวถึงทฤษฎีศักยภาพการพัฒนาและการแพร่กระจาย ซึ่งเห็นว่า “ศักยภาพการพัฒนาในสังคมนั้น จะประกอบด้วยปัจจัยทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ ปัจจัยทางด้านทรัพยากรมนุษย์ ปัจจัยทางด้านองค์การทางสังคม และปัจจัยทางด้านภาวะผู้นำ ยังมีปัจจัยเหล่านี้มากเท่าใด สังคมนั้นก็มีศักยภาพหรือมีความพร้อมในการพัฒนามากเท่านั้น” สอดคล้องกับแนวคิด ดิเรก ฤกษ์ห่วย (2543) กล่าวถึงการพัฒนาเป็นกระบวนการ (Process) ที่จะต้องมีองค์ประกอบของเครื่องชี้วัดที่สำคัญและต้องผสมผสานระหว่าง การเปลี่ยนแปลง (Change) ในทางบวก ได้แก่ การปรับปรุงเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตเสมอและการเปลี่ยนแปลงนั้นจะต้องดีขึ้น เจริญขึ้น งดงามขึ้น ซึ่งการพัฒนาต้องเกี่ยวข้องกับ 4 แกนหลัก คือ คน โครงสร้าง เทคโนโลยี และ ระบบหรืองาน ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืนมีปัจจัยสำคัญที่จำเป็นจะต้องนำมาเพื่อพิจารณาในการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรมีการให้ข้อมูลข่าวสาร ประชาสัมพันธ์และสื่อสารไปยังประชาชนเกี่ยวกับการสร้างความเข้าใจในบทบาทพลเมือง โดยเฉพาะการกระตุ้นการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาเมืองที่น่าอยู่และรับผิดชอบต่อพื้นที่ เนื่องจากความกระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่และจังหวัดของประชาชน เป็นข้อที่มีค่าเฉลี่ยรายชื่อน้อยที่สุด

1.2 ควรมีการนำแนวคิด แนวทางต่าง ๆ เพื่อช่วยในการพัฒนาจัดระบบขนส่งสาธารณะ ถนน ทางสัญจร การเดินทางที่มีความสะดวกในการเดินทางจากหมู่บ้านตำบลสู่อำเภอ อำเภอสู่จังหวัด จังหวัดสู่เมืองหลวงหรือเมืองต่าง ๆ ได้อย่างสะดวกและเพียงพอ และควรมีจัดระบบขนส่งสาธารณะที่มีประสิทธิภาพและความปลอดภัยสูง

1.3 ควรมีจัดสรรพื้นที่อย่างเหมาะสม วางลักษณะผังเมือง สภาพอาคารบ้านเรือน ในพื้นที่จังหวัดมหาสารคามโดยผู้เชี่ยวชาญ และการจัดสรรพื้นที่สร้างสรรค์กิจกรรมของเมือง/ชุมชน (Urban Space) ให้เกิดขึ้นและส่งเสริมการใช้สอยพื้นที่ร่วมกัน

1.4 ควรมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการพัฒนาเมือง เช่น ระบบขนส่งสาธารณะอัจฉริยะ แพลตฟอร์มหรือแอปพลิเคชันมือถือที่ช่วยให้ผู้อยู่อาศัยมีส่วนร่วมในการบวนการตัดสินใจของเมืองและรายงานปัญหาได้อย่างง่ายดาย เป็นต้น โดยเฉพาะการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในเรื่องของความปลอดภัย เช่น กล้องวงจรปิด เป็นต้น และการมีระบบอินเทอร์เน็ตที่ครอบคลุมทุกพื้นที่สาธารณะจะช่วยสร้างการเข้าถึงข้อมูล ข่าวสารของประชาชน

1.5 ควรมีการกำหนดรูปแบบของอัตลักษณ์เมืองโดยทุกคนในเมืองรับทราบร่วมกัน (Branding) และสร้างค่านิยมร่วมเพื่อปลูกฝังให้ดำเนินไปในแนวทางเดียวกัน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

2.1 ควรมีการวิจัยถึงรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจของจังหวัดเพื่อยกระดับการดำรงชีพของประชาชนให้สูงขึ้นและการเพิ่มขึ้นของรายได้ที่แท้จริงต่อครัวเรือน

2.2 ควรมีการศึกษาการพัฒนาเมืองโดยให้ความสำคัญกับแผนภูมิทางสังคมเพื่อจะได้้นำข้อเสนอสู่เทศบาลได้ไปกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่ในระดับชุมชน หมู่บ้าน ท้องถิ่น

2.3 ควรมีการศึกษาในเรื่องการบูรณาการความร่วมมือกับกลุ่มภาคีต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคนักวิชาการ ศาสนา และภาคประชาชน เพื่อเป็นรูปแบบความร่วมมือในการพัฒนาความเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืนต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความรู้จาก ดร.สิทธิพร สุนทร และ ดร.วัชรินทร์ สุทธิชัย อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ให้คำแนะนำ และช่วยเหลือทุกประการตั้งแต่ต้นจนเสร็จสมบูรณ์ ตลอดจนคณาจารย์ทุกท่านที่ประสาทวิชา ให้ความรู้จนผู้วิจัยสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร ผู้วิจัยขอขอบคุณในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่งและขอขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- ชาติชัย อุดมกิจมงคล. (2557). *การบริหารการพัฒนาชนบทขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดสกลนคร*. รายงานการวิจัย คณะวิทยาการจัดการ. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ดิเรก ฤกษ์ห่วย. (2543). *ทฤษฎีและแนวทางการพัฒนาสังคม*. ในเอกสารการสอนชุดวิชาคหกรรมศาสตร์กับการพัฒนาชุมชน. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ดวงจันทร์ อภาวฤทธิ์ จริญญาเมือง. (2545). *เมื่อยั่งยืน แนวคิด และประสบการณ์ของตะวันตก*. เชียงใหม่: สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธีรวัลย์ ศิลารัตน์. (2549). *การจัดการความรู้ชุมชน*. จันทบุรี: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- พิเชฐ สุขเพ็ญ, วัชรินทร์ สุทธิชัย และรัชนิดา ไสยรส. (2563). *ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาเมืองร้อยเอ็ด*. หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- มงคล สะเทิมรัมย์ และสุบัน สมสาร. (2564). *การพัฒนาเมืองน่าอยู่ขององค์การบริหารส่วนตำบลหันนางาม อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู*. *Journal of Roi Kaensam Academi*, 6(8), 108-120.
- สำนักงานจังหวัดมหาสารคาม กลุ่มยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด. (2566). *แผนพัฒนาจังหวัด มหาสารคาม พ.ศ. 2566-2570*. มหาสารคาม: สำนักงานจังหวัดมหาสารคาม.
- สมนึก ปัญญาสิงห์. (2541). *การทำงานแบบมีส่วนร่วม*. ขอนแก่น: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2547). *ทฤษฎีสังคมวิทยา: เนื้อหาและแนวการใช้ประโยชน์เบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 11) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสน่ห์ จัยโต และคณะ. (2548). *นวัตกรรมทางเทคโนโลยีการจัดการ*. นนทบุรี: สำนักวิชาการ. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

(2534). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7*

พ.ศ. 2535-2539. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการ

พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

(2545). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9*

พ.ศ. 2544-2549. กรุงเทพฯ: สำนักงาน คณะกรรมการ

พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

(2557). *เศรษฐกิจไทยไตรมาสแรกของปี 2557*. สำนักงาน

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

(2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12*

พ.ศ. 2560-2564. กรุงเทพฯ: สำนักงาน คณะกรรมการ

พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561).

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580. กรุงเทพฯ:

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้งจังหวัดมหาสารคาม. (2566).

รายชื่อประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งของจังหวัดมหาสารคาม 2566.

มหาสารคาม: สำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้งจังหวัด

มหาสารคาม.

สุวรรณหา ธาตานิธิ. (2550). *เมื่อน้ำอยู่อย่างยั่งยืน*. จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัยกับการพัฒนากรุงเทพมหานคร ครั้งที่ 8.

ปาฐกถา. ณ ห้องประชุมสารนิเทศ หอประชุมจุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย, วันที่ 18 ธันวาคม 2550 (ออนไลน์). สืบค้น

จาก: http://www.chula.ac.th/resources/download/curel/curel_50_2007.pdf

อารีย์พร เพ็ญเกตุ. (2561). *ปัจจัยที่มีผลต่อความเป็นเมื่อน้ำอยู่ของ*

เทศบาลเมืองพนสนธิคม จังหวัดชลบุรี. หลักสูตรรัฐ

ประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต กลุ่มวิชาการจัดการ

ภาครัฐและภาคเอกชน. วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ

มหาวิทยาลัยบูรพา. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

Cronbach Lee Joseph. (1970). *Essentials of psychological*

testing. (3rd ed). New York: Harper and Row.

Hinkle, D.E. (1998). *Applied Statistics for the Behavioral*

Sciences. Boston: Houghton Mifflin.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*.

New York: Harper and Row.